

Nr 308.

Av herr Petrén m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående en tillfällig skatt i syfte att motverka vissa investeringar i varulager och inventarier (investeringskatt).

Vi befinna oss i en inflationskonjunktur. Härtill har såväl den utifrån kommande höjningen av prisnivån som den förda ekonomiska politiken och inkomstutvecklingen medverkat. Om icke konsumtion och investeringar hållas inom ramen för tillgängliga resurser, föreligga risker för att inflationstendenserna förstärkas. Penningvärdets bevarande är en viktig målsättning för den ekonomiska politiken, och ytterligare inflation måste på olika sätt motverkas. Nuvarande tendens, om den fritt får utvecklas med en investeringsvilja, som vida överstiger sparviljan, är härvid ett allvarligt faromoment. Det starka penningvärdefallet inverkar ofördelaktigt på sparandet och driver på investeringar både i byggnader, inventarier och lager. Detta kan medföra, att mindre aktuella sådana nu företagas.

En begränsning av investeringarna framstår i detta läge som nödvändig. Utöver allmänt verkande penningpolitiska medel, innebärande en åtstramning på penningmarknaden och den särskilda byggnadsregleringen, kan en investeringskatt vara ett medel härför. Jämfört med en utbyggnad av detaljregleringarna kan den — trots sina uppenbara olägenheter — genom sin mera generella verkan ha vissa fördelar.

Det torde emellertid icke kunna undvikas, att en investeringskatt kommer att drabba ojämnt. Framåtgående företag komma att utsättas för särskilt oförmånliga verkningar. En skatt på investeringar får vidare betraktas som ett ingrepp i gällande avskrivningsregler, vilka äga samband med den nuvarande avvägningen av bolagsbeskattningen. Det torde här endast böra erinras om att den fria avskrivningsrätten är en för näringslivet viktig tillgång, som på lång sikt verkar produktionsfrämjande och konjunkturutjämnande. Om icke svåra skadeverkningar skola uppstå, måste en investeringskatt vara en högst tillfällig åtgärd. Ur många synpunkter inger förslaget till investeringskatt allvarliga betänkligheter, men med hänsyn till rådande inflationskonjunktur vilja vi icke motsätta oss att en tillfällig investeringskatt införes i syfte att nu dämpa investeringarna. Skattens tillfälliga natur önska vi därför understryka. En fortlöpande beskattning av denna art torde på lång sikt kraftigt bromsa produktionsutvecklingen.

Beskattningen måste vidare bl. a. så utformas

1. att den ej får retroaktiv verkan,
2. att den tar sikte på den totala investeringsökningen och ej ensidigt till om ändring skett i investeringen i inventarier eller lager,
3. att ur beredskaps- och folkförsörjningssynpunkt särskilt värdefulla lagerökningar undantagas samt
4. att minsta möjliga tidsödande detaljarbete följer med deklara-tions- och taxeringsförfarandena.

De förslag, som nu föreligga i proposition nr 33, kunna icke utan väsentliga modifieringar anses fylla dessa anspråk, varför vi föreslå följande ändringar.

§ 2. Enligt det framlagda förslaget skulle investeringsskatten drabba alla rörelseidkare, vilkas omsättning under beskattningsåret uppgår till minst 200 000 kronor. Till följd av den kraftiga försämringen av penningvärdet ha omsättningssiffrorna avsevärt stigit utan att en motsvarande reell vinstökning alltid skett. Förslaget skulle sålunda för detaljhandeln och småindustriens vidkommande innebära att en mycket stor del av dessa grupper skulle drabbas av förslaget. Det merarbete, som såväl skattskyldiga som myndigheterna härigenom komme att få vid taxering, torde icke stå i rimlig proportion till den med investeringsskatten avsedda effekten. Den föreslagna gränsen bör därför höjas till 400 000 kronor.

I § 4 föreslås, att vid beräkning av värdet av lagerökning och av ökning av dold reserv i varulager under beskattningsåret skall jämförelse ske mellan storleken av den dolda reserven i varulagret vid beskattningsårets utgång och dess storlek vid utgången av det räkenskapsår, som gått till ända närmast före den 1 mars 1950. För det stora flertalet rörelseidkare blir sålunda det utgående lagret per den 31 december 1949 jämförelselager. Av skilda orsaker såsom temporär varubrist inom vissa branscher torde icke alltid lagret per den 31 december 1949 eller motsvarande tidpunkt för bokslutet vara av normal storlek med hänsyn till rörelsens omsättning eller kapacitet. Det är därför önskvärt att såsom jämförelselager får anses antingen lagret vid 1949 års utgång (respektive 28 februari 1950) eller medeltalet för räkenskapsåren 1947—1949.

§ 5. För maskiner eller andra för stadigvarande bruk avsedda inventarier skall enligt förslaget vid taxering till investeringsskatt godkännas värde-minskningsavdrag med högst 10 % samt i vissa undantagsfall med 20 % (t. ex. omnibus- och biltrafikrörelse). Vidare anföres i förslaget: »Beträffande inventarier i övrigt medges vid ifrågavarande beräkning avskrivning enligt samma grunder som vid inkomsttaxeringen». När det gäller reglerna för avskrivning på maskiner och andra för stadigvarande bruk avsedda inventarier saknas dock en uttrycklig bestämmelse om *extra* avskrivning på maskiner och inventarier, som anskaffats för att kunna effektuera be-

ställningar av konjunkturbetonad karaktär. Då förändringar i försörjningsläget kunna komma att påfordra att vissa tillverkningar tillfälligt upptagas inom landet, vore det skäligt, att de däri engagerade företagen vid taxeringen till investeringsskatt medgåves samma avskrivningsrätt, som nu gäller vid den ordinarie inkomsttaxeringen för maskiner och inventarier, vilka anskaffats för utnyttjande av en konjunktur, som väntas bli endast tillfällig, eller på grund av ett särskilt arbetstillfälle. Det oavskrivna restvärdet för de maskiner och inventarier, som anskaffats för nyssnämnda ändamål, bör, då maskinernas nytta för rörelsen begränsats till kortare tid än som kan antagas svara mot deras förbrukning genom slitning, helt kunna avskrivas, då maskinerna icke längre äro *ekonomiskt* användbara.

§§ 6—7. Vissa slag av rörelseidkare (såsom agenturfirmer m. fl.), vilkas innehav av varulager och inventarier är ringa men som likväl på grund av omsättningens storlek kunna bli skyldiga att erlægga investeringsskatt på grund av förordningens bestämmelser om begränsning av de ordinarie avdragsreglerna för avsättningar till pensions- och andra personalstiftelser, böra, då varken lagerökning med samtidig ökning av dold reserv i varulagret eller högre avskrivning än 10 % på maskiner och inventarier föreligger, undantagas från bestämmelserna i §§ 6—7 om avsättning till pensions- och annan personalstiftelse.

§ 10. Såsom vi tidigare framhållit bör investeringsskatten utformas så att endast *den totala* investeringsökningen beskattas. Enligt förslaget skulle kvittning icke få ske mellan nyinvestering i inventarier och lagerminskning. Ett företag, som redovisar lagerminskning, bör dock få avdraga motsvarande belopp vid beskattningen av nyinvestering i maskiner och inventarier.

Undantag enligt § 11 b) bör enligt vår mening helt eller delvis medgivas från bestämmelserna i 4 och 5 §§ jämväl därest fråga är om lagerökning, som föranletts av nödvändigheten att ur beredskaps- eller folkförsörjnings-synpunkt trygga tillgången på värdefulla förnödenheter såsom bränsle etc.

§ 11 c). Undantag från bestämmelserna i 5 § bör vidare medgivas, därest fråga är om inventarieförvärv, varom bindande avtal träffats *före den 1 januari 1951*. Undantaget bör icke begränsas endast till företag, som äga avsevärda betalningssvårigheter. Denna senare bestämmelse bör därför utgå.

Enligt § 14 skall taxering till investeringsskatt verkställas av vederbörande taxeringsnämnd. Det är här emellertid fråga om invecklade spörsmål, vilka komma att i hög grad belasta taxeringsnämnderna och bereda dem särskilda svårigheter. Erfarenheterna från krigskonjunkturskatten, vilken berörde frågor av liknande art, visade hur svårt det var att på ett likformigt och tillfredsställande sätt genomföra nämnda taxering, trots att taxeringen utfördes av prövningsnämnderna och trots att taxeringen kontinuerligt följdes av en central nämnd med en särskild konsulent. Enligt vår mening bör taxeringen till investeringsskatt i fråga om *juridiska personer*, vilka redan vid den ordinarie inkomsttaxeringen taxeras av en särskild taxeringsnämnd,

verkställas av vederbörande taxeringsnämnd, under det att för *övriga skattskyldiga* taxeringen sker hos länsprövningsnämnden.

Med stöd av vad som anförts hemställa vi,

att riksdagen vid behandlingen av proposition nr 33 måtte vidtaga förändringar i enlighet med vad ovan föreslagits, samt

att vederbörande utskott måtte utarbeta härför erforderliga ändringar i lagtexten.

Stockholm den 20 februari 1951.

Folke Petré.

Gunnar Spetz.

Johan Sunne.

E. A. Lindblom.
